

Soortbeschermingsplan winterjuffers

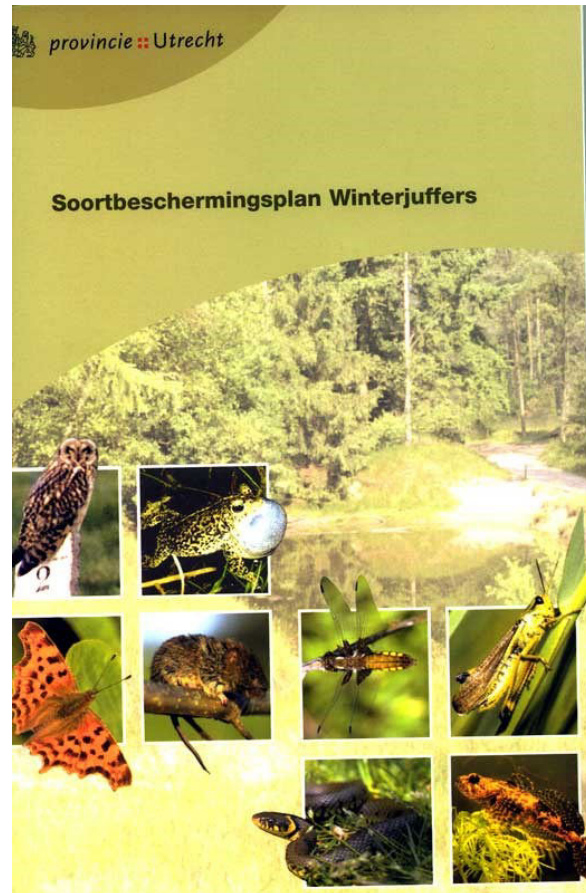
Recensie

Op papier timmert de provincie Utrecht behoorlijk aan de weg als het gaat om de uitvoering van het soortenbeleid. Het ene na het andere plan verschijnt en ook de winterjuffers konden er niet aan ontkomen (gelijktijdig met de Kamsalamander en de Ringslang). Recent verscheen een gecombineerd plan voor de Bruine en de Noordse winterjuffer met als doel om de Noordse winterjuffer terug te laten keren in de provincie en het aantal vindplaatsen van de Bruine winterjuffer te laten toenemen.

Het boekwerkje oogt redelijk verzorgd en de vormgeving is overzichtelijk. Het is echter op z'n minst opmerkelijk te noemen dat geen van beide winterjuffers op de voorkant afgebeeld staat. In plaats daarvan is voor een onduidelijke selectie van diersoorten gekozen. Dat mag de huisstijl van de provincie Utrecht zijn als het om rapporten in het kader van het soortenbeleid fauna gaat, maar de foto's van een Platbuik en Gehakelde aurelia wekken enige achterdocht: dit zijn immers geen soorten om specifieke maatregelen voor te treffen. In het binnenwerk is de matige kwaliteit van de foto's (of de matige druk kwaliteit?) vermoeiend.

Het plan is opgebouwd als een 'klassiek' soortbeschermingsplan. Het begint met hoofdstukken over de ecologie en verspreiding van de soorten, gevolgd door een bespreking van de knelpunten die vervolgens worden vertaald naar maatregelen. Al lezende valt op dat veel uitspraken matig tot slecht onderbouwd zijn. Bovendien valt de auteur regelmatig in herhalingen wat het geheel er niet leesbaarder op maakt. Ook de verwijzing naar bronnen is onzorgvuldig; zo wordt wel gebruik gemaakt van gegevens uit het gezamenlijke databestand van EIS, De Vlinderstichting en NVL, maar worden beide laatste organisaties nergens genoemd. Het literatuuronderzoek is matig en van belangrijke recente informatie is zelfs in het geheel geen gebruik gemaakt.

Het begint in de inleiding waar staat dat er recent slechts enkele waarnemingen van de Noordse winterjuffer zijn gedaan (in Nederland) en dan nog vooral in Zuidwest-Drenthe. Nergens in het plan wordt melding gemaakt van recente publicaties en (ongepubliceerde) bevindingen van o.a. E. Peter de Boer, René Manger en ondergetekenden in Brachytron en NVL-Nieuwsbrief of het (nota bene ook in het kader van het soortenbeleid opgestelde) beschermingsplan dagvlinders en libellen van moerassen. Dan had de auteur geweten dat de Noordse winterjuffer buiten de Weerribben en de Kuinderplas ook erg veel in Friesland (vooral in de Lindevallei), in grote delen van Drenthe en zelfs in de Wieden is gevonden. Dit is nogal van belang

omdat uit recent onderzoek blijkt dat de levenswijze en ecologie van de Noordse winterjuffer weliswaar deels zijn ontrafeld, maar dat er ook veel nieuwe vragen zijn opgeroepen. Nergens in het soortbeschermingsplan wordt ingegaan op deze nieuwe inzichten en vragen.

In het plan wordt geschreven dat "waarnemingen van overwinterende winterjuffers bijzonder schaars zijn" en wordt met geen woord gerept over de recente vondsten van overwinterende Noordse winterjuffers (nota bene de eerste van Nederland). Ook wordt niet verwezen naar de spectaculaire vondsten in Zuid-Duitsland die goed en toegankelijk zijn gepubliceerd in Libellula. Des te opmerkelijker is het dat er wel uitgebreide voorstellen worden gedaan voor de aanleg en het beheer van land- en overwinteringsbiotoop voor de Noordse winterjuffer, terwijl daar in het plan vrijwel geen basis voor te vinden is.

Versnippering wordt als oorzaak van de achteruitgang van de Bruine winterjuffer genoemd. Dit wordt echter op geen enkele manier onderbouwd en lijkt ook erg in tegenspraak met de recent zeer sterke toename van de Bruine winterjuffer (in een erg versnipperd landschap). Bovendien blijkt de Bruine winterjuffer in korte tijd de hele duinstreek te

hebben kunnen koloniseren en heeft de soort zelfs Schiermonnikoog bereikt. Het openkappen van bospaden is daarom voor winterjuffers niet zinnig. Helemaal speculatief wordt het wanneer 'verijzeling' van de Bruine winterjuffer in de winter van 1978/79 als oorzaak van de achteruitgang wordt genoemd (in die winter viel veel ijzel wat de winterjuffers negatief zou hebben beïnvloed). Het lijkt ons onverstandig om in een soortbeschermingsplan dergelijk ongefundeerde uitspraken te doen.

Nog een laatste voorbeeld: als herstelmaatregel voor de Bruine winterjuffer wordt het omvormen van structuurloze naaldbossen genoemd. Nergens wordt met onderzoek onderbouwd dat structuur in naaldbossen van invloed zou zijn op het voorkomen van de Bruine winterjuffer. Sterker nog, in Noord-Brabant en Limburg worden met regelmaat waarnemingen van Bruine winterjuffers gedaan in

uiterst saaie naaldbossen.

Slotvraag blijft waarom de provincie Utrecht een soortbeschermingsplan opstelt voor deze twee soorten? De Bruine winterjuffer gaat momenteel zeer sterk vooruit onder invloed van klimaatverandering. Daar hoeft je niets voor te doen, die komt vanzelf. En van de Noordse winterjuffer weten we op dit moment nog maar zo weinig, dat soortgerichte maatregelen onzinnig zijn (helemaal in een regio waar de soort bijna 25 jaar geleden voor het laatst is waargenomen). Kortom: is de provincie Utrecht niet een weg ingeslagen die ze beter maar weer snel kan verlaten om zich te richten op soorten die daar daadwerkelijk bij gebaat zijn?

Gegevens:

Th.H. de Jong, 2003. Soortbeschermingsplan winterjuffers. Provincie Utrecht. Geen ISBN-nummer.

Zuidelijke glazenmaker *Aeshna affinis* ♂ op 14 augustus 2004 in de Vogelpoel in Voorne's Duin.

Foto: Ham Niesen

Diverse meldingen bereikten ons weer van de Zuidelijke glazenmaker *Aeshna affinis*. De soort werd o.a. waargenomen in Voornes Duin, De Doort (Echt, L.) en de Hoge Vaart in Flevoland.

Vierde druk Veldgids Libellen

De vierde druk van de Veldgids Libellen van Frank Bos en Marcel Wasscher is in voorbereiding. De derde druk van de Veldgids Libellen is namelijk uitverkocht.

